

संस्कृत (संस्कृतम्)

द्वितीय प्रश्न पत्र – (द्वितीय प्रश्न पत्रम्)

(भारतीय संस्कृति के तत्त्व, पद्य साहित्य, अनुवाद एवं व्याकरण)

(भारतीय संस्कृते: तत्त्वानि, पद्यसाहित्यं, अनुवादः व्याकरणञ्च)

समयावधि : घण्टात्रयम्

पूर्णाङ्कः : 100

परीक्षाविधिः समेयां प्रश्नानामुत्तराणि स्वसंस्कृतगिरा देयानि ।

व्याकरणभगतः अनिवार्योत्तरेण भाव्यम् ।

1. भारतीयसंस्कृते: तत्त्वानि कानि? विशदं वर्णयत ।

अथवा

उत्तरवैदिकयुगानां सामाजिक गतिविधीनां परिचयो लेख्यः ।

2. अधलिखितेषु कयोश्चिद्द्वयोः टिप्पणी लेख्याः ।

(क) षोडशसंस्काराः । (ख) वर्णाश्रमधर्माः ।

(ग) पञ्चमहायज्ञाः । (घ) भारतीसभ्यताः ।

3. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः श्लोकयोः सप्रसङ्ग अनुवादो लेख्यः—

(क) अंध प्रजामधिपः प्रभाते जाया प्रतिग्रहितगन्धमाल्याम्

वनाया पीप्रतिबद्धवत्सां यशोधनो धेनुमृषेर्मुमोच ॥

(ख) निवर्त्य राजा दयिता दयालुरलां सौरभेयीं सुरभिर्यशोभिः ।

पयोधरीभूतचतुः समुद्रां जुगोप गोरूप धरामिवोर्वीम् ।

(ग) सञ्चार पूतानि गिन्तराणि कृत्वा दिनान्ते निलयाय गन्तुम् ।

प्रचक्रमे पल्लवरागताम्रा प्रभा पतङ्गस्य मुनेश्च धेनुः ॥

(घ) पुरस्कृता वर्त्मनि पार्थिवेन प्रत्युद्गता पार्थिवध्यार्मपत्नया ।

तदन्तरे सा विरराज धेनुर्दिनक्षपामध्यगतेव सन्धया ॥

4. निम्नाङ्कितस्य श्लोकस्य ससन्दर्भ व्याख्या करणीया—

(क) गुरोः सदारस्य निपीड्य पादौ समाप्य सान्ध्यं च विधिं दिलीपः ।

दोहावसाने पुनरेव दोग्धीं भेजे भुजोच्छिन्नरिपुर्निषण्णाम् ॥

अथवा

इत्थं व्रतं धारयतः प्रजार्थं समं महिष्या महनीयकीर्तेः ।

सप्त व्यतीयुसिगुणानि तस्य दिनानि दीनोद्धरणोचितस्य ॥

5. अधस्तनेषु केषाञ्चित् पञ्चप्रश्नानामुत्तराणि लेख्यानि—

- (क) राजादिलीपस्य पत्नी नाम किम्?
(ख) गौसेवायाः राज्ञः किमभूत्?
(ग) "छायेव तां भूपतिरन्वगच्छत्" इत्यर्थो विलेख्य।
(घ) कालिदासस्य अपरं नाम किम्?
(ङ) राजादिलीपस्य राजचिह्नं किम्?
(च) दिलीपस्य पुर्वजाः के च ते?
(छ) रघुवंश महाकाव्ये कम्भेदरः कः?
(ज) "विचारमूढः प्रतिभासि मे त्वम्" कः कं वदाति?
6. अधोलिखितवाक्येषु केषाञ्चित् पञ्चवाक्यानां संस्कृतेऽनुवादः करणीयः—
(क) मैं विश्वविद्यालय में पढ़ता हूँ।
(ख) द्वितीय प्रश्न-पत्र दो घंटे की अवधि का होगा।
(ग) पदेन आयुक्त विश्वविद्यालय के कुलपति हैं।
(घ) यह खेल का मैदान है।
(ङ) जीवन में व्यवस्थित होना चाहिए।
(च) मतदान से सशक्त राष्ट्र का निर्माण होता है।
(छ) गंगा पुत्र भीष्म ने प्रतीज्ञा की थी।
(ज) सूर्योदय पूर्वदिशा में होता है।
7. अधोलिखितयोः सूत्रयोः व्याख्या कार्या—
(क) आदिरन्त्येन सहेता (ख) संयोगान्तस्य लोपः
8. निम्नलिखितपदेषु कयोश्चिद् द्वयोः सिद्धिः कार्या—
(क) सुद्ध्युपास्यः (ख) पावकः
(ग) गद्गौघः (घ) शिवेहि
9. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सिद्धिः कार्या—
(क) रामश्शेते (ख) वागीशः
(ग) प्रत्यङ्गात्मा (घ) शिवच्छाया
10. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सूत्रयोः व्याख्याकार्या—
(क) मोऽनुस्वारः (ख) झरो झरि सवर्णे
(ग) समजुषो रूः (घ) तोर्लि